

การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ของ “วีรพร นิติประภา”

The study of social reflection in the novel “Lake of Tears”
by “Veeraporn Nitiprapha”

1. ปพิชญา พรหมกันธา*
1. Paphitchaya Phromkantha*

สังกัด: 1. คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
Affiliation: 1. Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University
* Corresponding Author E-Mail: phaphichaya.ph@cpru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ของ “วีรพร นิติประภา” โดยมุ่งวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมที่ปรากฏในงานวรรณกรรม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยใช้นวนิยายเรื่อง “ทะเลสาบน้ำตา” ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2563 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลอิงจากแนวคิดภาพสะท้อนทางสังคมของ สุพิศ เอื้องแซะ ชรินทร์ อินทสุวรรณ์ และเพ็ญจันทร์ มาประชา ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

นวนิยายสะท้อนปัญหาสังคมอย่างลึกซึ้ง ด้านครอบครัวพบปัญหาความรุนแรงและการขาดความรักผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 35 ด้านความรักพบความหลากหลาย เช่น ความรักบริสุทธิ์และความรักที่ไม่สมหวัง คิดเป็นร้อยละ 30 ด้านพฤติกรรมของคนในสังคมพบความรุนแรง การกลั่นแกล้ง และความเปราะบางชีวิต คิดเป็นร้อยละ 25 และด้านอื่น ๆ พบค่านิยมด้านรูปลักษณ์และความแตกต่างระหว่างสังคมเมือง-ชนบท คิดเป็นร้อยละ 10 โดยผู้เขียนต้องการสื่อว่าวรรณกรรมเป็นเครื่องมือสะท้อนความจริงของสังคม พร้อมกระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสัมพันธ์และการเยียวยาทางจิตใจในสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ: 1. ภาพสะท้อนทางสังคม; 2. นวนิยาย; 3. ทะเลสาบน้ำตา

ABSTRACT

This research article aimed to study the social reflections in the novel “Lake of Tears” by Veeraporn Nitiprapha, focusing on analyzing social issues presented in the literary. This study is a documentary research. The study was the novel “Lake of Tears” published in 2020. The theoretical framework employed for data analysis was based on the concept of social reflection derived from the works of Supis Uengsae, Charin Inthasuwan, and Penchan Mapracha. A content analysis, with findings presented in a descriptive analysis format.

The research found that:

The novel deeply reflected societal issues: family-related reflections, highlighting violence and lack of responsibility, accounted for 35%; love-related reflections, encompassing

diverse forms such as pure love and unrequited love, comprised 30%; societal behavior reflections, including violence, bullying, and life weariness, constituted 25%; and other reflections, such as values of appearance and urban-rural disparities, made up 10%. The author intended to convey that literature served as a mirror reflecting societal truths, encouraging readers to recognize the importance of relationships and emotional healing in contemporary society.

Keywords: 1. the social reflection; 2. Novel; 3. lake of tears

บทนำ

นวนิยาย เป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีในรูปแบบร้อยแก้วที่มีการดำเนินเรื่องให้เนื้อเรื่องสมจริง นวนิยายประกอบด้วยตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ และสถานที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีที่เป็นผลผลิตทางความคิดของมนุษย์ ทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น หรือบทร้อยกรอง ซึ่งมักประพันธ์ขึ้นมาจากจินตนาการและเหตุการณ์ที่เป็นจริง โดยที่ผู้ประพันธ์ก็เป็นบุคคลหนึ่งที่อยู่ในสังคม ดังนั้น เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมย่อมเป็นวัตถุดิบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน บางครั้งอาจเป็นประสบการณ์ตรง บางครั้งอาจเป็นคำบอกเล่าจากผู้อื่นมาอีกต่อหนึ่ง และถ่ายทอดออกมาในรูปแบบการเขียน โดยมักจะเป็นเรื่องที่ผูกพันอยู่ชีวิตและสังคม ทำให้วรรณกรรมนั้นสะท้อนภาพของชีวิต และสังคมในแง่มุมใดมุมหนึ่ง ดังนั้นวรรณกรรมจึงมีฐานะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของสังคม ที่ช่วยให้เข้าใจสภาพชีวิตมนุษย์ อีกทั้งความคิดทางการเมืองของผู้เขียน มักถูกกำหนดโดยสภาพวัตถุ หรือระบบของมนุษย์นั่นเอง หากพิจารณาต่อไปจะพบว่า ระบบสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ และวรรณกรรมเองก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม (พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์, 2541) กล่าวได้ว่า วรรณกรรมมีบ่อเกิด และได้รับอิทธิพลมาจากมนุษย์ในสังคม ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ทั้งนี้เพราะนักเขียนคนเดียวเปรียบเสมือนคนสามคน คือเป็นนักประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคสมัยของตนได้ ดังนั้นวรรณกรรมย่อมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัยไม่ว่านักเขียนจะจงใจหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนภาพแห่งยุคสมัย หรือเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2542)

จากความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมข้างต้น แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมกับสังคมนั้นมีความสัมพันธ์กัน เพราะผู้เขียนได้สอดแทรกความคิด ความรู้สึก และมุมมองต่าง ๆ ทางสังคมไว้ในงานเขียนของตนโดยอ้างอิงจากบริบททางสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียน ไม่ว่าจะเป็นบทร้อยกรอง บทความ เรื่องสั้น สารคดี หรือแม้กระทั่งนวนิยาย โดยนักเขียนแต่ละท่านได้นำเสนอความคิด ความรู้สึก และมุมมองทางสังคมแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ ทักษะ และอิทธิพลทางสังคมของแต่ละบุคคล สะท้อนออกมาผ่านงานเขียนนั่นเอง การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมจากวรรณกรรม จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะทำให้ได้ทราบถึงทัศนะของนักเขียนที่มีต่อสังคม ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในปัจจุบัน วีรพร นิติประภา เป็นนักเขียนที่มากความสามารถท่านหนึ่ง ซึ่งได้รับรางวัลซีไรต์ถึง 2 ครั้ง ถือได้ว่าเป็นนักเขียนหญิง คนแรกของประเทศไทยที่ได้รับรางวัลดับเบิลซีไรต์ งานเขียนของวีรพร นิติประภา นั้นมีเนื้อหาที่สะท้อนสังคมได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของสังคม โดยนำเสนอผ่านงานเขียนที่หลากหลาย สร้างสรรค์ และแปลกใหม่

ทะเลสาบน้ำตา เป็นนวนิยายของ วีรพร นิติประภา ที่มีการเล่าเรื่องที่คล้ายกับนิทานแฟนตาซี เหนือจริง และปะปนไปด้วยมุมมองถึงความเป็นจริง ถึงความฝัน ถึงความทรงจำมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวชีวิต อดีตที่เจ็บปวดและร้าวรานของเด็กสองคน โดยกล่าวถึงเด็กหญิงคนหนึ่งผู้ถูกแม่ทิ้งไว้ที่บ้านเพื่อออกไปตามหาความรักและไม่กลับมาอีกเลย กับเด็กชายคนหนึ่งที่มีปัญหาบ้านแตกสาแหรกขาด พ่อแม่ทะเลาะตบตีและแยกทางกัน เด็กทั้งสองได้โคจรมาพบกัน จนกลายเป็นเพื่อนสนิทที่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งสองใช้ชีวิตท่ามกลางความโดดเดี่ยว ความเหลื่อมล้ำ และค่านิยมต่าง ๆ ในสังคมที่ตีกรอบพวกเขาไว้ แต่ท้ายที่สุดแล้วเด็กทั้งสองก็ค้นพบและเข้าใจถึงความเป็นจริงของสังคม นวนิยายเรื่อง ทะเลสาบน้ำตาได้นำเสนอภาพสะท้อนทางสังคมไว้อย่างน่าสนใจผ่านเรื่องราวการดำเนินชีวิตของตัวละครที่แฝงไปด้วยเสน่ห์ทางวรรณศิลป์

จากที่กล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์แนวคิดภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว ความรัก พฤติกรรมของคนในสังคม และภาพสะท้อนทางด้านอื่น ๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอผ่านงานเขียนได้อย่างแยบยล และน่าสนใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ของ “วีรพร นิติประภา”

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรโดยรวบรวมผลงานวรรณกรรมนวนิยายของ วีรพร นิติประภา ซึ่งมีผลงานทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ 1) ไส้เดือนตาบอดในเขาวงกต (ได้รับรางวัลซีไรต์ปี พ.ศ. 2558) 2) พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ (ได้รับรางวัลซีไรต์ ปี พ.ศ. 2561) 3) ทะเลสาบน้ำตา (ปี พ.ศ. 2563) และ 4) โปรดโอบกอดมนุษย์ลูก (ปี พ.ศ. 2564)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นวนิยายเรื่อง ทะเลสาบน้ำตา ของ วีรพร นิติประภา

3. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ นวนิยาย เรื่อง ทะเลสาบน้ำตา ของ วีรพร นิติประภา โดยศึกษาเฉพาะภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ของวีรพร นิติประภา หัวข้อในการวิเคราะห์ คือ ภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความรัก ภาพสะท้อนทางสังคมด้านพฤติกรรมของคนในสังคม และภาพสะท้อนทางสังคมด้านอื่น ๆ

4. ขอบเขตด้านเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย

เกณฑ์ด้านภาพสะท้อนทางสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษา และสังเคราะห์เกณฑ์ภาพสะท้อนทางสังคมตามแนวทางของสุพิศ เอื้องชะ และคณะ (2560) ชรินทร์ อินทสุวรรณ์ (2554) และเพ็ญจันทร์ มาประชา (2541) ในการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ของ “วีรพร นิติประภา” สามารถสังเคราะห์เกณฑ์ภาพสะท้อนทางสังคมของทั้ง 3 ท่าน แล้วประมวลเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เป็น 4 ด้านกว้าง ๆ ดังนี้

1. ภาพสะท้อนด้านครอบครัว ครอบครัว คือ กลุ่มบุคคลที่อยู่ร่วมกัน ประกอบด้วยบิดามารดา บุตรและญาติพี่น้อง สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุดในสังคม

2. ภาพสะท้อนด้านความรัก ความรัก คือ อารมณ์ชนิดหนึ่งของมนุษย์ที่มีต่อผู้อื่น ส่งผลให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ปราบปราม และอยากใกล้ชิดผู้อื่น ซึ่งสามารถพัฒนา เปลี่ยนแปลง และหายไปได้ ทั้งนี้

ความรักยังมีหลายรูปแบบ ได้แก่ ความรักที่บริสุทธิ์ ความรักที่ลุ่มหลง ความรักที่เพ้อฝัน ความรักที่ว่างเปล่า และความรักที่ยึดติด

3. ภาพสะท้อนด้านพฤติกรรมของคนในสังคม พฤติกรรมของคนในสังคม คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงต่อกันในสังคม โดยพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งสามารถส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก รวมถึงพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่งได้ เมื่อบุคคลนั้น ๆ เกิดการปฏิสัมพันธ์กันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

4. ภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านค่านิยมบุคลิกภายนอก ด้านอาชีพ ด้านสภาพสังคมเมือง และสภาพสังคมชนบท

5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ของ วีรพร นิติประภา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวประวัติ และผลงานวรรณกรรมนวนิยายของ วีรพร นิติประภา
- 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว ความรักพฤติกรรมของคนในสังคม และภาพสะท้อนทางสังคมด้านอื่น ๆ รวมไปถึงศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายและภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยาย

3) กำหนดหลักเกณฑ์ในการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดหลักเกณฑ์ในการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมโดยอิงจากทฤษฎีของ สุพิศ เอื้องชะ และคณะ (2560) ชรินทร์ อินทสุวรรณ์ (2554) และ เพ็ญจันทร์ มาประชา (2541) ซึ่งสามารถสังเคราะห์เกณฑ์ได้ดังนี้

3.1 ภาพสะท้อนด้านครอบครัว ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมที่ควรให้ความอบอุ่นและการอบรมสั่งสอน โดยคัดเลือกข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาความขัดแย้ง หรือความรุนแรง เช่น การทะเลาะตบตี การทอดทิ้งลูก

3.2 ภาพสะท้อนด้านความรัก ความรักคืออารมณ์ที่ส่งผลต่อความผูกพันและพฤติกรรมของมนุษย์ โดยคัดเลือกข้อความที่แสดงถึงความรู้สึกผูกพัน ความปรารถนาดี หรือความเจ็บปวดจากความรักในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความรักบริสุทธิ์ ความรักที่ลุ่มหลง

3.3 ภาพสะท้อนด้านพฤติกรรมของคนในสังคม พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งส่งผลต่อผู้อื่นในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยคัดเลือกข้อความที่แสดงถึงการกระทำที่มีผลต่อความรู้สึกหรือการตอบสนองของผู้อื่น เช่น ความรุนแรง การกลั่นแกล้ง ความเฉยเมย

3.4 ภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ ครอบคลุมค่านิยมและสภาพสังคมที่หลากหลาย เช่น บุคลิกภายนอก สังคมเมืองและชนบท โดยคัดเลือกข้อความที่สะท้อนทัศนคติต่อบุคลิก หรือการเปรียบเทียบวิถีชีวิตระหว่างเมืองและชนบท

ซึ่งหลักเกณฑ์เหล่านี้ถูกนำมาใช้เพื่อคัดเลือกและวิเคราะห์ข้อความในนวนิยายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การวิจัยมีความชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ของวีรพร นิติประภา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาและวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ของ วีรพร นิติประภา ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว 2) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความรัก 3) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านพฤติกรรมของคนในสังคม และ 4) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านอื่น ๆ จากนั้นนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) สรุปและอภิปรายผลการวิจัย โดยมีหลักการในการคัดเลือกข้อความ ดังนี้

1.1 ข้อความที่ใช้ได้ คือ ข้อความที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาพสะท้อนทางสังคมใน 4 ด้านที่กำหนด (ครอบครัว ความรัก พฤติกรรม และด้านอื่น ๆ) ข้อความที่มีนัยสำคัญทางวรรณศิลป์ เช่น การใช้สัญลักษณ์ เปรียบเทียบ หรือการบรรยายที่สะท้อนปัญหาสังคมอย่างชัดเจน

ตัวอย่างเช่น “พ่อตะคอกบอกอะไรสักอย่าง...ระดมซัดมือไม้แข่งขาระรัว” (สะท้อนความรุนแรงในครอบครัว)

1.2 ข้อความที่ใช้ไม่ได้ คือ ข้อความที่เป็นเพียงการบรรยายฉากหรือเหตุการณ์ทั่วไป โดยไม่มีความหมายแฝงทางสังคม ข้อความที่ไม่เชื่อมโยงกับประเด็นหลักของการวิจัย เช่น การเล่าเรื่องแฟนตาซีที่ไม่เกี่ยวข้องกับสังคมจริง

2. การหาร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์ความถี่ของข้อความ ผู้วิจัยรวบรวมข้อความทั้งหมดจากนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” จำนวน 50 ข้อความที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคม จำแนกข้อความตาม 4 ด้านหลัก และคำนวณความถี่เป็นร้อยละ ดังนี้

2.1 ด้านครอบครัว 17 ข้อความ (ร้อยละ 35)

2.2 ด้านความรัก 15 ข้อความ (ร้อยละ 30)

2.3 ด้านพฤติกรรมของคนในสังคม 13 ข้อความ (ร้อยละ 25)

2.4 ด้านอื่น ๆ 5 ข้อความ (ร้อยละ 10)

คำนวณโดยใช้สูตร

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนข้อความในแต่ละด้าน}}{\text{จำนวนข้อความทั้งหมด}} \times 100$$

จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยยกตัวอย่างข้อความประกอบเพื่อแสดงความชัดเจน

ผลการวิจัย

1. ภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว ครอบครัว คือ สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามี ภรรยา และหมายรวมถึงลูกด้วย ซึ่งครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เก่าแก่สถาบันหนึ่งของมนุษย์ เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ให้การอบรมสมาชิกของครอบครัว เพื่อช่วยให้เขาเหล่านั้นเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคม จึงนับว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคม ผู้วิจัยได้รวบรวมภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายทะเลสาบน้ำตา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 “อนิลลูกริ่งเข้าไปหาแม่อีก พ่อกระซอกแซกเหวี่ยงอนิลออกห่างอีก ดวงไฟกะพริบเร็วแต่อนิลไม่เห็นมีแมลงเม่าบินตอม พ่อตะคอกบอกอะไรสักอย่าง ตะโกนด่าทออะไรสักอย่าง โกรธอะไรสักอย่าง ...ทุกอย่าง หน้าเขามองเหมือนรูปหมาแยกเขี้ยวที่ถูกขุ้มยู่ยี่ ตอนที่สาวเท้าเข้าไปจิกผมแม่แล้วตั้งทิ้งลากจนแม่เสียหลักคะมำลงกับพื้นแต่พ่อก็ไม่ยอมปล่อย คงลากเธอไถลถลาพลาจระดมซัดมือไม้แข่งขาระรัว ใส่เนื้อตัวหัวไหล่หลังของแม่ไปตามทาง ถึงประตูก็เหวี่ยงแม่เซซังออกไป ก่อนจะตามเอาเท้าถีบยันเธอจนล้มกอง” (ทะเลสาบน้ำตา ตอนที่ 5 ดวงตาแสงดาว, น. 40)

จากข้อความ แสดงให้เห็นภาพสะท้อนให้เห็นปัญหาครอบครัว ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา เหตุการณ์ในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ตอนที่ 5 ได้ถ่ายทอดภาพความรุนแรงผ่านการกระทำของพ่อที่ทำร้ายแม่ต่อหน้าลูก นำเสนอภาพที่บั่นทอนอารมณ์และสร้างความสะเทือนใจแก่ผู้อ่าน

การกระทำของตัวละครสะท้อนถึงบทบาทและความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัว ซึ่งพ่อในฐานะหัวหน้าครอบครัวใช้อำนาจในการควบคุมสมาชิกด้วยความรุนแรงทางกายและวาจา โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อลูก นอกจากนี้ การใช้ถ้อยคำบรรยาย เช่น "จิกผมแม่แล้วดิงทั้ง" และ "ระดมซัดมือไม้แข่งขา" ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพความโหดร้ายที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งไม่เพียงแต่แสดงถึงปัญหาความรุนแรงในครอบครัว แต่ยังสะท้อนถึงความล้มเหลวของครอบครัวในการทำหน้าที่อบรมสมาชิกและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในบ้าน

ตัวอย่างที่ 2 “อนิลก็เก็บข้าวของออกจากบ้าน แม้ในตอนแรกจะยังแอบหวังลึก ๆ และอย่างลับ ๆ ว่าพ่อจะออกติดตามหา...ปรากฏตัวต่อหน้าไม่คาดคิดที่ไหนสักแห่งพาอนิลกลับบ้าน ปรับความเข้าใจ แล้วเริ่มต้นกันใหม่แบบในหนัง แต่นับแต่วันที่จากมาอนิลก็ไม่ได้พบพ่ออีกเลย เรียบง่ายเช่นนั้นที่อนิลทุกอย่างที่ไม่เคยมีออกไปในโลกกว้างอย่างที่นกหัวตั้งพรว้าบอก มีเสื้อผ้าสองสามชุดติดตัวมาในถุงผ้า ลูกแก้วจักรวาลในอุ้งมือ กับปลาทองฟองมณี หงายนอนละล่องขึ้นละล่องลงแนวดิ่งในช่องท้อง แล้วก็พบว่าไม่มีอะไรในอดีตที่ทิ้งมาให้หวนหาเลยสักอย่าง” (ทะเลสาบน้ำตา ตอนที่ 12 มหาสมุทรใต้ผิวโลกกับวาทะเดียวดาย)

จากข้อความ สะท้อนประเด็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับ การขาดความรับผิดชอบในบทบาทของผู้ปกครอง ซึ่งปรากฏให้เห็นชัดเจนผ่านความรู้สึกของตัวละคร “อนิล” ที่ออกจากบ้านพร้อมความรู้สึกหวังลึก ๆ ในใจว่า พ่อจะตามหาและพาเขากลับบ้าน ความหวังนี้สะท้อนให้เห็นถึงความโหยหาในความรักและความเอาใจใส่จากพ่อ ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของผู้ปกครองในครอบครัว อย่างไรก็ตาม ความจริงที่อนิลเผชิญคือการไม่ได้รับความรักหรือความอบอุ่นใด ๆ ทำให้เขาต้องเผชิญโลกกว้างเพียงลำพัง พร้อมของใช้เล็กน้อยและสิ่งของที่มีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ เช่น “ลูกแก้วจักรวาล” และ “ปลาทองฟองมณี” ซึ่งอาจสะท้อนความฝันหรือความหวังที่ยังคงอยู่ในใจของเขา เมื่อพิจารณาเนื้อหาทั้งหมด ข้อความนี้สะท้อนปัญหาการขาดความรับผิดชอบของพ่อแม่อย่างชัดเจน ผู้ปกครองละเลยหน้าที่ในการให้ความรัก ความอบอุ่น และการดูแลเอาใจใส่ที่ควรมีต่อบุตรหลาน การตัดสินใจทิ้งลูกหรือไม่ใส่ใจในความรู้สึกของเด็กอาจสร้างผลกระทบทางจิตใจรุนแรง ทำให้เด็กต้องเผชิญกับความรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่มั่นคงทางอารมณ์ การกระทำเช่นนี้เป็นการตัดสายสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ทำให้ครอบครัวขาดเสถียรภาพ และก่อให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดในจิตใจของเด็กอย่างยากที่จะเยียวยา ในเชิงจิตวิทยา การขาดความอบอุ่นจากพ่อแม่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กทั้งในด้านอารมณ์และสังคม และอาจสร้างปมปัญหาในอนาคต เช่น ความรู้สึกไร้คุณค่า ขาดความมั่นใจในตนเอง และปัญหาความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ตัวอย่างที่ 3 “จนยิหวาอายุได้สองขวบพ่อก็ออกเดินป่าแล้วไม่กลับมา ทั้งแม่แต่กร้าวร้องห่มร้องไห้สลับกับสาปแช่งด่าทอเขา ต่อมาอีกหลายปี เขาเรียกแก้วว่าดวงชีวิต คิดดูสิยิหวา...คนแบบไหนกันหือ คนแบบไหนถึงทั้งดวงชีวิตของตัวเอง” (ทะเลสาบน้ำตา ตอนที่ 15 พ่อผู้แปลงกายเป็นต้นไทร, หน้า 107)

จากข้อความ สะท้อนความรู้สึกและประสบการณ์ของยิหวา เด็กหญิงผู้เติบโตขึ้นมาท่ามกลางความขาดแคลนความรักจากพ่อ และต้องเผชิญกับความทุกข์ของแม่ที่ถูกทอดทิ้งโดยสามี ข้อความเริ่มต้นด้วยการเล่าถึงเหตุการณ์ที่พ่อของยิหวาออกเดินทางและไม่กลับมา สร้างผลกระทบโดยตรงต่อครอบครัว โดยเฉพาะแม่ของเธอ ซึ่งแสดงความเศร้าโศกและความโกรธผ่านการร้องไห้และการสาปแช่ง การใช้ถ้อยคำเช่น “ทั้งแม่แต่กร้าว” และ “ร้องห่มร้องไห้สลับกับสาปแช่ง” ชี้ให้เห็นถึงสภาวะอารมณ์ของแม่ที่เต็มไปด้วยความเจ็บปวดและความแค้นที่ฝังลึก ความขัดแย้งในจิตใจของแม่ถูกสะท้อนผ่านประโยคที่ว่า “เขาเรียกแก้วว่าดวงชีวิต” ซึ่งแสดงความย้อนแย้งระหว่างคำพูดที่แสดงความรักกับการกระทำที่ทิ้งครอบครัวไป สิ่งนี้สร้างคำถามสำคัญในใจ

ยิหว่าว่า “คนแบบไหนกัน หรือ คนแบบไหนถึงที่ดวงชีวิตของตัวเอง” ซึ่งบ่งบอกถึงความสับสนและความไม่เข้าใจของเด็กที่พยายามหาคำตอบเกี่ยวกับการกระทำของพ่อ

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประเด็นสำคัญทางสังคม คือ ผลกระทบของครอบครัวที่แตกแยกมีผลต่อจิตใจของเด็กและผู้ปกครองที่ถูกทอดทิ้ง ในแง่วรรณกรรม การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่าผ่านมุมมองของเด็กอย่างยิหว่า ช่วยเสริมให้ผู้อ่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจและรับรู้ถึงความไร้เดียงสาของเด็กที่ต้องเติบโตขึ้นท่ามกลางความเจ็บปวด การตั้งคำถามของยิหว่าที่ว่า “คนแบบไหนถึงที่ดวงชีวิตของตัวเอง” สะท้อนถึงการค้นหาความหมายของความรักและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในเชิงจิตวิทยาและวัฒนธรรมครอบครัว

นอกจากนี้ การเปรียบเทียบกับ “ต้นไทร” ในชื่อบท ยังมินยเชิงสัญลักษณ์ที่น่าสนใจ ต้นไทรเป็นต้นไม้ใหญ่ที่ให้ร่มเงาและความร่มเย็น แต่ในที่นี้พ่อกลับถูกพรรณนาในเชิงลบว่าเป็นผู้ทอดทิ้งครอบครัว อาจตีความได้ว่าแม้เขาจะเคยเป็นบุคคลสำคัญในชีวิตครอบครัว แต่การจากไปของเขาทำให้เกิดความบอบช้ำอย่างมาก สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทของพ่อในครอบครัวและผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อบทบาทนั้นถูกละเลย

2. ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความรัก ความรัก คือ อารมณ์ชนิดหนึ่งของมนุษย์ที่มีต่อผู้อื่น ส่งผลให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ปราบปราม และอยากใกล้ชิดผู้อื่น ซึ่งสามารถพัฒนา เปลี่ยนแปลง และหายไปได้ ผู้วิจัยได้รวบรวมภาพสะท้อนทางสังคมด้านความรักที่ปรากฏในนวนิยายทะเลสาบน้ำตา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 “...แม่เคยเล่าว่าคุณน้าชิตมีความหลังฝังใจ ตอนยังรุ่น ๆ คุณน้าชิตเคยรักอยู่กับผู้หญิงคนหนึ่ง และเสียใจมากเมื่อเธอทิ้งเขาไปหาผู้ชายในเมืองกระจก ในคืนที่ถูกจับขึ้นโรงพักเพราะเมาเหล้าอาละวาด เพื่อกำราบบรรดาที่สุ่มรมอยู่ทุกนาที่... น้าชิตก็คว่ำปิ่นที่ตำรวจคนหนึ่งเผลอวางบนโต๊ะขึ้นลั่นไกใส่อกตัวเองล้ม แต่ไม่ตาย และมีชีวิตอยู่ต่อมาโดยมีหัวใจที่ถูกยิงแตกเป็นเสี่ยงเสี่ยงกระทบส่งเสียงดังออกมากริ๊ก ๆ กริ๊กดังออกมาจากเงื้อง่าข้างในทุกครั้งที่ยับเนื้อตัวแขนขา สะท้อนก้องไปในตรอกยามรุ่งอรุณ” (ทะเลสาบน้ำตา ตอนที่ 2 แผลสามหมาใต้หน้าต่างสี่เหลี่ยมไขนกกทาการเวก, น. 18)

จากข้อความ นำเสนอภาพสะท้อนทางสังคมด้านความรักผ่านตัวละคร “น้าชิต” ซึ่งเป็นตัวแทนของบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ความรักอันลึกซึ้ง แต่กลับไม่สมหวัง ความรักที่ล้มเหลวนี้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของน้าชิตอย่างรุนแรง จนนำไปสู่การพยายามปลิดชีวิตตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดที่ทนแบกรับไม่ไหว การกระทำของน้าชิตในลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง ความเปราะบางทางอารมณ์ของมนุษย์เมื่อเผชิญกับความสูญเสีย โดยเฉพาะในกรณีของความรักที่ไม่สมหวังซึ่งอาจทำให้บุคคลสูญเสียการควบคุมตนเอง ขาดสติในการแก้ไขปัญหา และตัดสินใจด้วยอารมณ์ชั่ววูบ อีกทั้ง การที่น้าชิตพยายามจบชีวิตของตนเองยังแสดงถึงผลกระทบของสังคมที่ขาดพื้นที่รองรับทางอารมณ์ และการเอื้อยวยาจิตใจ เนื่องจากเขาไม่มีผู้ใดให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการจัดการกับความทุกข์นั้น

อย่างไรก็ตาม แม้การกระทำดังกล่าวจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่น้าชิตกลับต้องดำรงชีวิตต่อไปด้วย “หัวใจที่แตกเป็นเสี่ยง” ซึ่งเป็นการใช้สัญลักษณ์เชิงเปรียบเทียบเพื่อสื่อถึง สภาพจิตใจที่ไม่สมบูรณ์และความทุกข์ที่ยังคงหลอกหลอน แม้เวลาจะผ่านไปแล้วก็ตาม การที่ผู้เขียนบรรยายเสียง “กริ๊ก ๆ” จากหัวใจของน้าชิตทุกครั้งที่ยับตัวนั้น ช่วยตอกย้ำให้เห็นว่าความรักที่ไม่สมหวังสามารถทิ้งรอยแผลลึกไว้ในใจมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของเขาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งภาพสะท้อนด้านความรักดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงกับ สภาพสังคมปัจจุบันที่มักให้ความสำคัญกับความรักโรแมนติก ซึ่งส่งผลกระทบต่อความคาดหวังของบุคคลต่อความสัมพันธ์ หากความสัมพันธ์นั้นล้มเหลว อาจนำไปสู่ปัญหาทางจิตใจ เช่น ภาวะซึมเศร้า การสูญเสีย

ความหวังในชีวิต หรือแม้กระทั่งการทำร้ายตนเอง ดังนั้น เรื่องราวของน้ำซิดจึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการให้ความรู้เรื่องการจัดการอารมณ์และความรักในสังคม

ตัวอย่างที่ 2 “...ยิหวาเห็นผู้หญิงคนหนึ่งเดินมา แม่...ยิหวาแหกปากร้องลั่นอย่างดีใจ แต่ผู้หญิงคนนั้นกลับแค่หยิตาเงยมองวาบวาบ แล้วเดินผ่านไปโดยไม่แม้แต่จะหยุด ไม่มีลูกที่ไหนจดจำแม่ของตัวเองไม่ได้หรอก และยิหวาก็มั่นใจยิ่งกว่าครั้งไหนในชีวิตว่าจำไม่ผิด ...บางที่แม่อาจมองไม่เห็นยิหวาในแสงอลหม่านบาดพราวบ้า ๆ บอ ๆ นั้น บางทีใบก้ามปูอาจร่วงหล่นบดบัง บางที่แม่อาจกำลังรีบร่นเหมือนคนอื่น ๆ ในเมืองกระจก บางที่ยิหวาอาจมีผมสีชมพูที่ไม่เคยมี บางที่ยิหวาอาจโตเร็วจนแม่จินตนาการไม่ทันว่าเด็กที่เห็นเป็นยิหวา บางทีเวลาอาจผ่านแสนนานเกินไป ...บางที่แม่อาจแค่ลืมยิหวาไปแล้ว แต่ถึงอย่างนั้นยิหวาก็ยังดีใจที่ได้เห็นแม่อีกครั้ง...ที่นั่นและหวัง ว่าแม่จะได้อยู่ที่เมืองกระจก มีผู้ชายบางคนมารักอย่างที่แม่เคยฝันไว้ มีชีวิตใหม่กับมีลูกใหม่อีกคนไม่ก็สองเหมือนกับแม่ของอนิล ...และแม่จะขาดยิหวาไปหนึ่งคนนั้นก็ยังคงนับได้ว่าเป็นชีวิตที่ดีทีเดียว ...หรือมิใช่” (ทะเลสาบน้ำตา ตอนที่ 29 ลูกที่ถูกลืม, น. 217-218)

จากข้อความ สะท้อนภาพความรักบริสุทธิ์ในบริบทของครอบครัวของเด็กหญิงยิหวาที่มีต่อแม่ของเธอ แม้ว่าแม่จะละทิ้งเธอไป แต่ยิหวายังคงรักและปรารถนาดีต่อแม่เสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรักที่ปราศจากเงื่อนไขหรือความคาดหวังใด ๆ จากฝ่ายแม่ ความรักลักษณะนี้เป็นตัวแทนของความผูกพันทางสายเลือดที่ฝังลึกในจิตใจของเด็ก แม้ว่าจะต้องเผชิญกับความเจ็บปวดจากการถูกทอดทิ้ง ตัวละคร “ยิหวา” แสดงความรักผ่านการโหยหาและการให้อภัย แม้ว่าแม่จะเดินผ่านไปโดยไม่รับรู้การมีอยู่ของเธอ ยิหวายังพยายามหาเหตุผลที่อาจทำให้แม่ไม่จดจำเธอ เช่น แสงสว่างจ้า ความรีบเร่ง หรือการเปลี่ยนแปลงของเธอเอง ซึ่งแสดงถึงความเข้าใจของเด็กที่แม่จะอ่อนวัย แต่มีความพยายามอย่างมากในการรักษาความรู้สึกเชื่อมโยงกับแม่ไว้ การที่ยิหวาไม่โกรธเคืองหรือรู้สึกเกลียดชัง แต่กลับ “ดีใจที่ได้เห็นแม่อีกครั้ง” เป็นการยืนยันถึงลักษณะของความรักที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ และการกล่าวถึง “เมืองกระจก” และ “ใบก้ามปู” เป็นภาพแทนของสิ่งกีดขวางหรือความแปลกแยกในความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ซึ่งในที่นี้แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลให้สายสัมพันธ์ในครอบครัวห่างเหิน ความรักบริสุทธิ์ของยิหวาที่แม่จะขาดการตอบสนองจากแม่ สะท้อนให้เห็นความรักในอุดมคติที่ปราศจากความเห็นแก่ตัวหรือความคาดหวังใด ๆ

ตัวอย่างที่ 3 “ฉันอยากเริ่มต้นใหม่อะหว่า ฉันอยากไปจากตรอกบ้า ๆ นี่ อยากมีผู้ชายมารัก มีชีวิตแบบที่ฉันไม่เคยมี บางครั้งแม่จะบอก และยิหวาก็เข้าใจดี แม่ยังใช้คำนำหน้าว่าเด็กหญิงอยู่เลยตอนมียิหวา การโหยหาชีวิตเยาว์วัยที่หายไปเป็นสิ่งเข้าใจได้” (ทะเลสาบน้ำตา ตอนที่ 15 พ่อผู้แปลงกายเป็นต้นไทร, น. 109-110)

จากข้อความ สะท้อนถึงความปรารถนาในอุดมคติและความไม่สมบูรณ์ในชีวิตของตัวละคร ซึ่งในที่นี้คือตัวละครแม่ของยิหวา ผู้ซึ่งมีประสบการณ์ชีวิตที่ขาดหายไปในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากการตั้งครรภ์และการแต่งงานก่อนวัยอันควร ส่งผลให้เธอต้องละทิ้งช่วงเวลาแห่งความสดใสและอิสระไปอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น ความฝันและความเพ้อเจ้อเกี่ยวกับความรักจึงกลายเป็นสิ่งชดเชยช่องว่างของประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา จากตัวอย่างคำพูดของแม่ยิหวาที่ว่า “ฉันอยากเริ่มต้นใหม่อะหว่า ฉันอยากไปจากตรอกบ้า ๆ นี่ อยากมีผู้ชายมารัก มีชีวิตแบบที่ฉันไม่เคยมี...” ซึ่งให้เห็นความรู้สึกอัดอั้นที่สะสมมายาวนาน การอยู่ในสถานะของแม่ตั้งแต่อายุยังน้อยทำให้เธอขาดความสุขแบบที่ควรจะได้รับในวัยเยาว์ คำว่า “ตรอกบ้า ๆ” สะท้อนถึงสภาพแวดล้อมที่เธอมองว่าไร้ทางเลือกและเป็นคุุทางจิตใจสำหรับเธอ ความเพ้อฝันถึงการเริ่มต้นใหม่และการพบเจอความรักที่สมบูรณ์จึงไม่ใช่เพียงความหวังลม ๆ แล้ง ๆ หากแต่เป็นความต้องการในการเยียวยาจิตใจที่ถูกกดทับจากชีวิต

ตัวอย่างที่ 3 “เจ้าของตึกเป็นชายชราซึ่งสร้างตึกด้วยไม้ฝอยยากอยู่บนที่สูงสูง เหมือนกับผู้คนในเมืองกระจก รวมทั้งยังเป็นคนเหงาที่อ้างว้างเกินกว่าจะอยู่ตามลำพังมากพอ ๆ กับไม่อาจทนทานการอยู่ร่วมบ้านกับคนอื่น จึงทำบ้านเป็นอาคารต่อ ๆ กันขึ้นไปเป็นชั้น ๆ ชั้นใครชั้นมัน เพื่อจะได้อยู่กับผู้เช่ามาอยู่อุ่นหนาฝาคั่งโดยไม่ต้องอยู่ด้วยกัน เวลาม่าน และชายชราผู้อยู่มานานก็เริ่มเบื่อหน่ายชีวิต แต่รอแล้วรอเล่าอายุขัยของเขาก็ไม่ยอมสิ้นสุดลงเสียที จนหมดความอดทนต่อความตายที่ไม่ยอมมาถึงแก่ก็จึงกำหนดวันตายตัวเองเอาไว้ล่วงหน้า จากนั้นก็หยุดกินอาหาร และใช้เวลาที่เหลือไม่มากเตรียมงานศพให้ตนเอง (ทะเลสาบน้ำตา ตอนที่ 13 ตึกร้างโพลารอยด์กับป่าในวอลเปเปอร์)

จากข้อความ กล่าวถึงชายชราผู้หมดอาลัยตายอยากในชีวิตจนต้องกำหนดวันตายของตนเอง รวมถึงกรณีของคุณป้าดวงดาวที่พยายามฆ่าตัวตายหลายครั้ง สะท้อนถึงปัญหาทางจิตใจที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ภาวะซึมเศร้า ความโดดเดี่ยว และความไร้ความหมายในชีวิต ปัญหาเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตของประชาชน ซึ่งในหลายกรณีที่เกิดขึ้นในสังคม การขาดระบบสนับสนุนทางสังคมที่เข้มแข็งและความไม่พร้อมในการรับมือกับภาวะดังกล่าวทำให้ผู้ประสบปัญหาเหล่านี้ไม่สามารถหาทางออกที่เหมาะสมได้

4. ภาพสะท้อนทางสังคมด้านอื่น ๆ นอกจากจะมีภาพสะท้อนด้านครอบครัว ความรัก และพฤติกรรมของคนในสังคมแล้ว ยังมีภาพสะท้อนทางด้านอื่น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 “นิทานเล่าว่าพวกปีศาจเกิดคือคนองช่วยกันสร้างกระจกร้ายกาจใหญ่ มีหิมารขึ้นมาบนหนึ่ง ใครก็ตามที่เดินเข้าไปส่องก็จะเห็นภาพตัวเองน่าเกลียดอัปลักษณ์และกระจางชัดราวกับความจริงสะท้อนกลับมา ทำให้คนคนนั้นหลงเชื่อว่าตัวเองเป็นเช่นนั้นจริง ๆ และเกลียดชังตัวเองจนหมดสิ้นความสุข และคนสิ้นสุขก็จะฉุนเฉียว โกรธเกรี้ยว กลายเป็นคนชั่วร้ายไปในที่สุด สิ่งประหลาดที่ว่าสร้างความพึงพอใจและภาคภูมิใจให้เหล่าปีศาจอย่างมาก” (ทะเลสาบน้ำตา ตอนที่ 2 แผ่นสามหมาใต้หน้าต่างสีเขียวไขนกทาการเวก, น. 18-19)

จากข้อความ กล่าวถึงนิทานเกี่ยวกับกระจกร้ายกาจที่ทำให้ผู้ส่องเห็นภาพตนเองในลักษณะที่น่าเกลียดสะท้อนถึงค่านิยมที่เน้นความสำคัญของรูปลักษณ์ภายนอกในสังคมปัจจุบัน ความหลงใหลในมาตรฐานความงามที่ถูกกำหนดโดยสังคมทำให้หลายคนเกิดความรู้สึกด้อยค่าในตนเอง หากไม่สามารถเป็นไปตามค่านิยมเหล่านั้น การกระทำของปีศาจในเรื่องจึงเปรียบได้กับสื่อหรือกระบวนการทางสังคมที่สร้างภาพลวงตาและกดดันให้คนรู้สึกถึงความไม่สมบูรณ์แบบของตนเอง ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านจิตใจ เช่น ความไม่พอใจในตัวเองและความเครียด ซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยในยุคที่สังคมให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์มากเกินไป

ตัวอย่างที่ 2 “ในที่สุดอนิลก็มาถึงเมืองกระจก ซึ่งเคยได้ยืนมาว่างดงามราวกับดินแดนสวรรค์ แต่พอได้มาเห็นจริง ๆ กับตาก็กลับพบว่าเมืองแค่สะอาดสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย กับเต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้างแห่งแล้งและกระด้างที่ประกอบกันขึ้นจากเส้นไม้ก็เส้นปลูกสร้างชนิดแน่นจนมองแทบไม่เห็นท้องฟ้า มีหน้าซำยังคับแคบแออัดจนผู้คนต้องอาศัยซ้อนทับกันและกันขึ้นไปในแนวตั้ง” (ทะเลสาบน้ำตา ตอนที่ 12 มหาสมุทรใต้ผิวโลกกับวาทะเดียวดาย, น. 88)

จากข้อความ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมเมืองที่เต็มไปด้วยสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะตึกสูงที่ตั้งตระหง่านและแน่นจนคนแทบจะบดบังท้องฟ้า สภาพแวดล้อมแห่งแล้ง แออัด แต่มีระบบการจัดการความสะอาด และจัดระเบียบอย่างดี สะอาดสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย แต่กลับขาดความเป็นธรรมชาติและมีความแออัดสูง แสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงของเมืองใหญ่ในปัจจุบัน ซึ่งแม้จะมีการพัฒนา

ด้านโครงสร้างพื้นฐานและความเป็นระเบียบ แต่กลับแฝงไปด้วยความแออัด ความโดดเดี่ยว และความห่างเหินทางสังคม ผู้คนในเมืองมักให้ความสำคัญกับความเป็นระเบียบและความสะอาด แต่กลับขาดความสัมพันธ์ที่อบอุ่นระหว่างบุคคล การเน้นย้ำถึงความแข็งแรงและความเฉยชาในสังคมเมืองจึงสะท้อนปัญหาที่เกิดจากการเติบโตของเมืองใหญ่ได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่ 3 “แค่ไม่นานอนิลก็ตัดสินใจออกรอนแรมอีกครั้ง ความเฉยชาของผู้คนในเมืองกระจ่างแต่จะรู้พื้นความล่องหนไร้ตัวตนที่อนิลหนีมาอีกซ้ำ ๆ แล้วอนิลก็ชอบเมืองรอบนอกเต็มไปด้วยบ้านช่องหอมช่อเรียงแผ่ออกไปในแนวนอนที่ไม่วุ่นวายเร่งร้อนมากกว่า แม้มันจะสกปรกรกรุงรังไร้ระเบียบระบบ และผู้คนก็ชอบสอครู่ยุงเรื่องคนอื่นอยู่บ้าง แต่อย่างน้อยคนพวกนั้นก็ไม่ได้ตาบอด มีหน้าซำยังโอบอ้อมอารีและเป็นมิตร” (ทะเลสาบน้ำตา ตอน ที่ 12 มหาสมุทรใต้ผิวโลกกับวาทะเดียวดาย)

จากข้อความ สะท้อนให้เห็นถึง**สภาพของสังคมชนบท** ที่ไม่มีความเจริญเท่ากับสังคมเมือง ยังไม่มีสิ่งปลูกสร้างที่เป็นอาคารสูง มีสภาพแวดล้อมที่ไร้ระบบการจัดการ แต่มีวิถีการดำเนินชีวิตไม่รีบเร่งอย่างคนในเมืองใหญ่ และผู้คนมีนิสัยโอบอ้อมอารี เป็นมิตรมากกว่าผู้คนในสังคมเมือง แม้จะมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นระเบียบ สกปรก และด้อยพัฒนา แต่กลับเต็มไปด้วยความเป็นมิตรและความโอบอ้อมอารีของผู้คน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางจิตใจของสังคมชนบทที่ยังคงความเป็นชุมชนที่อบอุ่น แม้จะขาดความสะดวกสบายในด้านวัตถุ แต่การดำรงชีวิตที่เรียบง่ายและไม่เร่งรีบทำให้เกิดความสุขในรูปแบบที่แตกต่างจากชีวิตในเมืองใหญ่ วรรณกรรมจึงชี้ให้เห็นว่าความสุขของมนุษย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเจริญทางวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคมและความพอใจในวิถีชีวิตด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในนวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” ของ “วีรพร นิธิประภา” จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมที่นักเขียนได้สะท้อนออกมาในนวนิยาย ทะเลสาบน้ำตา มีทั้งสิ้น 4 ด้าน คือ ภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความรัก ภาพสะท้อนทางสังคมด้านพฤติกรรมของคนในสังคม และภาพสะท้อนทางสังคมด้านอื่น ๆ

1) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามี ภรรยา และหมายรวมถึงลูกด้วย ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เก่าแก่สถาบันหนึ่งของมนุษย์ที่ทำหน้าที่ให้การอบรมสมาชิกในครอบครัว เพื่อช่วยให้เขาเหล่านั้นเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคม จึงนับว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคม ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพครอบครัวของสังคมในปัจจุบันที่คนในครอบครัวขาดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน คือ พ่อและแม่ขาดความรับผิดชอบต่อกัน อีกทั้งผู้เขียนยังได้สะท้อนถึงปัญหาความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงในครอบครัวอีกด้วย ปัญหาทั้งหมดเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคนในครอบครัวโดยเฉพาะผู้เป็นลูกโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสพสุข ฤทธิเดช และปวีณา แก้วอาจ (2557) พบว่าครอบครัวมีสองประเภทคือ ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ครอบครัวที่ขาดพ่อ พ่อแม่ลูกมีความขัดแย้งกัน แม่มีสามีใหม่ พ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน และครอบครัวที่สามีและภรรยาไม่มีความรักความเข้าใจกันและกัน และ 2) ครอบครัวที่สมบูรณ์มั่นคงอบอุ่นได้แก่ ครอบครัวที่สร้างใหม่ที่มีญาติผู้ใหญ่เป็นผู้ดูแลคอยช่วยเหลือ และครอบครัวที่สร้างใหม่แบบหนุ่มสาวที่จะแต่งงานกันอยู่บนพื้นฐานความรักระหว่างชายและหญิงเพื่อเป็นครอบครัวของตนเองจากพื้นฐานของความรักร่วมกัน และจากผลการศึกษาของ Liu Guoxiu และ พัชรินทร์ บุรณะกร (2563) พบว่าด้านครอบครัว สมาชิกในครอบครัวเริ่ม ต้องการแยกครอบครัวออกไป ผู้นำครอบครัวมีบทบาท

สำคัญในครอบครัว คนในครอบครัวรักผูกพันและเสียสละให้กัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชรินทร์ อินทสุวรรณ์ (2554) ด้านภาพสะท้อนด้านครอบครัว พบว่า มีการห่วงใยเอื้ออาทรต่อกันของคนในครอบครัว สามที่มีภรรยาหลายคนทำให้มีปัญหาการเงิน

2) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความรัก ความรัก คือ อารมณ์ชนิดหนึ่งของมนุษย์ที่มีต่อผู้อื่น ส่งผลให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ประณานิธิ และอยากใกล้ชิดผู้อื่น ซึ่งสามารถพัฒนา เปลี่ยนแปลง และหายไปได้ ผู้เขียนได้สะท้อนภาพความรักในหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นความรักอันบริสุทธิ์ของลูกที่มีต่อแม่ ความรักอันลุ่มหลงของหนุ่มสาวที่ทำให้ขาดความยั้งคิดจนถึงขั้นทำลายอนาคตและทำร้ายชีวิตของตน ความรักพ่อผัวที่เป็นความรักในจินตนาการ เป็นความรักที่วาดฝันอยากให้เป็นโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริง หรือความรักอันว่างเปล่าของเหล่าคู่รักเกือบทุกคู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากความรักอันร้อนแรงและหวานชื่นลดน้อยลงจนหลงเหลือเพียงแค่ความผูกพันและคำสัญญาเพียงเท่านั้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังสะท้อนให้เห็นถึงความรักอันยึดติดของมนุษย์ซึ่งเป็นความรักที่หมกมุ่น อยากรครอบครอง และไม่อาจจะปล่อยวางได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเฉลิม ใจสุข (2561) พบว่า การนำเสนอความรักในบทเพลงลูกทุ่งไทยของตึกแตน ชลดา มีความรักที่ปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ได้แก่ ความรักของหนุ่มสาว และความรักจากบุพการี ในด้านความรักของหนุ่มสาวเป็นความรักที่ต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกันมีทั้งความสุขความทุกข์โดยแบ่ง ความรักได้ดังนี้ การสมหวังกับความรัก คือ ความรักสมบูรณ์แบบ และพรหมลิขิต ความรักที่ไม่สมหวัง คือ ฝ่ายชายปล่อยให้ฝ่ายหญิงรอ ฝ่ายชายนอกใจ ฝ่ายชายบอกเลิก ฝ่ายหญิงเป็นมือที่สาม ความรักจิตจาง ความรักแบบต่างคนต่างเลิกรา แอบชอบคนมีเจ้าของ และแอบจีบแอบชอบ ในด้านความรักจากบุพการีหรือความรักของพ่อแม่ เพลงสื่อให้เห็นรูปแบบความรักที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นความรักที่ใสสะอาดและเปรียบเสมือนยารักษาที่คอยเป็นกำลังใจเมื่อลูกพบเจอสิ่งที่เลวร้ายมา และพ่อแม่ยอมเสียสละทุกอย่างให้ลูกได้เสมอ ความรักที่บริสุทธิ์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความรักรูปแบบต่าง ๆ มาจากความคาดหวังต่อความรัก ความไว้วางใจ และระยะเวลา

3) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านพฤติกรรมของคนในสังคม พฤติกรรมของคนในสังคม คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงต่อกันในสังคม โดยพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งสามารถส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก รวมถึงพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่งได้ เมื่อบุคคลนั้น ๆ เกิดการปฏิสัมพันธ์กันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำเนินชีวิต ในสังคมซึ่งแต่ละคนนั้นก็มีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป รูปแบบการใช้ชีวิต หรือพฤติกรรมเหล่านั้นที่แต่ละคนได้แสดงออกมาก็เป็นตัวบ่งบอกถึงอุปนิสัย ความคิด ทักษะคติ และเหตุการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบพบเจอนั่นเอง ต่อมาเรื่องการกลั่นแกล้งซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความตั้งใจกระทำทำให้ผู้อื่นเกิดความไม่สบายใจ เกิดความทุกข์และความเจ็บปวดเพียงเพื่อให้ตนเองรู้สึกสนุก มีอำนาจ หรือมีพลังเหนือกว่าผู้อื่นโดยที่ไม่ได้สนใจเลยว่าผู้ที่ถูกกระทำนั้นจะรู้สึกเช่นไร การกลั่นแกล้งนี้ถือเป็นปัญหาที่พบได้เป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน หรือการบังคับให้คนอื่นทำตามสิ่งที่ตนต้องการหรือสิ่งที่ตนคิดว่าดีโดยไม่รับฟังความคิดเห็นของเขาเลย และการเบียดเบียนในชีวิตที่เป็นสาเหตุให้เกิดการฆ่าตัวตายนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liqun-Zhang และ สมเกียรติ รักษมณี (2566) พบว่า ในนวนิยายได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนไทย ด้านการประกอบอาชีพ มีอาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม ด้านคุณธรรมจริยธรรมและแนวคิดในการดำเนินชีวิต มีความอดทน ความมีน้ำใจ ความช่วยเหลือ การสืบทอดมรดก การมีคู่ครอง และการสั่งสอนให้ประพฤติดี ด้านการแต่งกาย พบว่า มี 3 ลักษณะ คือ แต่งกายตามสบายแบบชาวบ้านทั่วไป แต่งกายให้ดูดีสอดคล้องกับการประกอบอาชีพ และแต่งกายให้ดูดีตามแบบข้าราชการหรือผู้มีสถานะทางสังคมสูง และด้านการศึกษาพบว่า การศึกษาในนวนิยายเรื่องนี้เป็นการศึกษาโดยอ้อม ได้แก่ การศึกษาจากการบวชเรียนที่วัดในพระพุทธศาสนา การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาผ่านประสบการณ์ตรงจากการทำงาน

4) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนทางสังคมที่ผู้เขียนได้นำเสนอเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นภาพสะท้อนทางสังคมในด้านค่านิยมรูปลักษณ์ภายนอกซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมปัจจุบันตัดสินคนที่รูปร่างภายนอก หากใครที่ดูไม่ดี หรือไม่เหมือนคนอื่นก็จะโดนตราหน้าว่าเป็นคนน่าเกลียด อับลักษณ์ และไม่มีใครชอบ ด้านอาชีพที่มีการประกอบอาชีพตามความสามารถ ความถนัด และความชอบ ด้านสังคมเมืองที่เต็มไปด้วยสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ มากมายโดยเฉพาะตึกสูงที่ตั้งตระหง่านและแน่นขนัดจนแทบจะบดบังท้องฟ้า สภาพแวดล้อมแออัดและแออัด และสุดท้ายด้านสังคมชนบทซึ่งผู้เขียนนำเสนอให้เห็นภาพของสังคมที่ยังไม่มีความเจริญเท่ากับสังคมเมือง สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ยังมีไม่มากนัก สภาพแวดล้อมอาจจะสกปรกรกรุงรังและไร้ระเบียบอยู่บ้าง แต่ผู้คนในสังคมชนบทนี้ก็มีนิสัยโอบอ้อมอารีและเป็นมิตรมากกว่าผู้คนในสังคมเมือง ผู้เขียนได้มีการสอดแทรกภาพสะท้อนทางสังคมไว้ในงานเขียนได้อย่างแยบยลเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจนวนิยายทะเลสาบน้ำตาได้อย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิศ เอื้องชะ และคณะ (2560) พบว่าสังคมที่มีการพัฒนาทางด้านวัตถุส่งผลให้เกิดการยกย่องผู้ที่มีทรัพย์สินเงินทองและหน้าที่การงาน โดยไม่คำนึงถึงความดีด้านจิตใจ นอกจากนี้ยังสะท้อนภาพสังคมด้านอื่น ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมเมือง และสังคมชนบทที่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้จากผลการศึกษาของ Liu Guoxiu และ พัชรินทร์ บุรณะกร (2563) พบสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบท คือ วิถีชีวิตชนบทแบบดั้งเดิม และวิถีชีวิตชนบทที่เปลี่ยนแปลงไป ด้านวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม มีอาชีพทำไร่ทำนา นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาปรุงอาหาร ใช้จักรยานเป็นพาหนะที่สำคัญ มีประเพณีการแข่งขันแบบดั้งเดิมทำให้คนในชนบทได้สนุกสนานร่วมกัน มีประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมที่จัดขึ้นเพื่อระลึกถึงคนตายและให้กำลังใจคนอยู่ แต่ต่างกันที่ชาวไทยพุทธจะจัดเรียบง่ายกว่า ส่วนของชาวไทยมุสลิมจัดอย่างยิ่งใหญ่และใช้เงินมาก ส่วนวิถีชีวิตชาวชนบทที่เปลี่ยนแปลงไป พบว่า มีการสร้างบ้านหลังใหญ่ มีกำแพง มีโรงรถ สิ่งแวดล้อมชนบทถูกทำลายด้วยการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมนี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาและคุณค่าที่หลากหลายของสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความหมกมุ่นในรูปลักษณ์ ความแออัดและห่างเหินของสังคมเมือง หรือความอบอุ่นของชุมชนชนบท วรรณกรรมได้สะท้อนให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความแตกต่างของวิถีชีวิต รวมถึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ทางสังคมที่อาจช่วยลดความเครียดและความเหงาในสังคมปัจจุบันได้

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัย ผู้วิจัยพบองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. ความรุนแรงในครอบครัวและผลกระทบต่อเด็ก นวนิยาย “ทะเลสาบน้ำตา” เผยให้เห็นถึงความเปราะบางของเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่มีความรุนแรง โดยเฉพาะตัวละครอย่าง “อนิล” และ “ยิหวา” ที่เผชิญความรุนแรงและการทอดทิ้ง ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ
2. ความรักที่หลากหลายมิติ งานเขียนของวีรพรแสดงให้เห็นความรักในมิติที่ซับซ้อน ทั้งความรักบริสุทธิ์ของลูกต่อแม่ และความรักที่ไม่สมหวังที่นำไปสู่ความเจ็บปวด
3. ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและชนบท นวนิยายสะท้อนความแออัดและความเย็นชาของสังคมเมือง เปรียบเทียบกับความอบอุ่นและความเป็นชุมชนของสังคมชนบท
4. การนำไปปรับใช้หรือข้อคิดต่อผู้อ่าน
 - 4.1 ผู้อ่านสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการตระหนักถึงผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัวและความสำคัญของการเยียวยาจิตใจเด็ก

4.2 วรรณกรรมสามารถเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจสังคมและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจและการสนับสนุนทางจิตใจในชุมชน

4. ข้อคิดจากเรื่อง ความสุขที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่ความเจริญทางวัตถุ แต่มาจากความสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมปัจจุบันควรให้ความสำคัญ

สรุป

การวิจัยนี้วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมในนวนิยาย ทะเลสาบน้ำตา พบว่าวรรณกรรมสามารถเป็นสื่อกลางสำคัญในการสะท้อนและวิพากษ์ปัญหาสังคม โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน และพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านอกจากการให้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสังคมในปัจจุบันแล้ว วรรณกรรมยังสามารถเป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักรู้และกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในนวนิยาย ทะเลสาบน้ำตา ของ วีรพร นิติประภา ผู้วิจัยพบว่าวรรณกรรมสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนปัญหาสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านครอบครัว ความรัก พฤติกรรม และค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ผู้อ่านทั่วไป รวมถึงเยาวชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของวรรณกรรมในเชิงสะท้อนสังคม ผ่านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ และการจัดนิทรรศการวรรณกรรมที่เน้นประเด็นทางสังคม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในปัญหาสังคมและกระตุ้นให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็น และแง่มุมอื่น ๆ ที่น่าสนใจ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรมีการศึกษาภาพสะท้อนของความเชื่อและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ในงานเขียนของวีรพร นิติประภา เพื่อให้เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านวรรณกรรม
- 2) ควรมีการศึกษากลวิธีการเขียนเชิงวรรณศิลป์ ที่ผู้เขียนใช้ในการสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อทำความเข้าใจรูปแบบการนำเสนอเชิงสัญลักษณ์และการใช้ภาษาที่แฝงนัยยะต่าง ๆ
- 3) ควรมีการเปรียบเทียบภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมไทยและวรรณกรรมตะวันตก เพื่อค้นหาความเหมือนและความต่างของประเด็นทางสังคมที่ถูกนำเสนอ
- 4) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของวรรณกรรมในฐานะเครื่องมือสร้างความตระหนักรู้ทางสังคม ผ่านการวิเคราะห์ปฏิกิริยาของผู้อ่านต่อประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏในนวนิยาย

เอกสารอ้างอิง

- ชรินทร์ อินทะสุวรรณ์. (2554). *ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ประจวบ วงศ์วิชา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2542). *นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ. 2475-2500*. โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์. (2541). รายงานการวิจัยวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏในวรรณกรรมไทย. ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยนเรศวร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เพ็ญจันทร์ มาประชา. (2541). การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของนิเวศน์ กันไทยราษฎร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. นานมีบุ๊คส์.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541). วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ธรรมชาติ.
- วิภา กงกะนันท. (2561). กำเนิดนวนิยายในประเทศไทย ประวัติวรรณคดีสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัทพิพัฒน์ทวีพรตั้ง จำกัด.
- วีรพร นิติประภา. (2563). ทะเลสาบน้ำตา. สำนักพิมพ์อาร์ตเฮาส์.
- สุพิศ เอื้องแซะ, สนิท สัตโยภาส, และนราวัลย์ พูนพิพัฒน์. (2560). ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่]. Chiang Mai Rajabhat University Intellectual Repository. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1655>
- อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2554). วรรณกรรมกับสังคม : ภาพสะท้อนจากนวนิยายปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Liquan-Zhang และ สมเกียรติ รัชมณี. (2566). ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม. ใน การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 14 (น. 477-491). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่. Huachiew Chalermprakiet University. <https://has.hcu.ac.th/jspui/handle/123456789/3151>
- Guoxiu, L. และพัชรินทร์ บุระณะกร. (2563). ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดิน. วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย, 15(2), 46-59. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/larhcu/article/view/243533>